

143. Perjantaina 15 päivänä marraskuuta 1996

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys vuoden 1997 veroasteikkolaiksi..... 4537

Hallituksen esitys 104/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1996 vp
Lakialoite 43/1996 vp
Toivomusaloite 24/1996 vp

2) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta 4538

Hallituksen esitys 105/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1996 vp
Lakialoite 5, 6, 8, 12, 58, 63/1995 vp, 10, 12, 24, 36, 40, 42, 44, 47, 60/1996 vp
Toivomusaloite 34, 43, 45, 49, 50, 56/1995 vp, 17, 19, 22, 25, 36, 39, 41, 43/1996 vp

3) Hallituksen esitys vuonna 1997 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi..... 4541

Hallituksen esitys 170/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 28/1996 vp
Lakialoite 27, 46, 59/1996 vp

4) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta 4542

Hallituksen esitys 189/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 29/1996 vp

Ainoa käsittely

5) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1994..... 4543

Kertomus 7/1995 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 6/1996 vp

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Anttila S-L.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Aho, Alho, Backman, Brax, Bremer, Heinonen, Ihamäki, Jääskeläinen, Kalli, Karhunen, Karjula, Kiljunen, Korkea-osa, Koskinen Jari, Krohn, Lax, Leppänen P., Markkula-Kivisilta, Mähönen, Ojala R., Paasilinna, Paasio, Pohjola T., Pykäläinen, Rajamäki, Suhola, Tiuri ja Vuorensola.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Vuorensola ja Karjula.

Ilmoitussasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä yksityisasioiden vuoksi edustajat Bremer, Karjula, Kiljunen, Mähönen ja T. Pohjola.

Ensimmäisen varapuhemiehen vaalin toimittaminen

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että varapuhemies S.-L. Anttilan ilmoitettua ryhtyvänsä hoitamaan edustajantointaan Euroopan parlamentissa toimitetaan ensimmäisen varapuhemiehen vaali ensi tiistaina, kuluvan marraskuun 19 päivänä pidettävässä täysistunnossa.

Valiokuntien jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että ed. Salon edustajantoinen päättymisen johdosta hänen tilalleen valitaan uusi jäsen lakivaliokuntaan ja talousvaliokuntaan.

Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta

ed. Helle suuren valiokunnan varajäsenyydestä,

ed. Kuisma perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä,

ed. Vokkolainen lakivaliokunnan jäsenyydestä ja ed. Skinnari lakivaliokunnan varajäsenyydestä,

ed. Helle ulkoasiainvaliokunnan varajäsenyydestä,

edustajat Lamminen ja Tiusanen liikennevaliokunnan jäsenyydestä ja ed. Apukka liikennevaliokunnan varajäsenyydestä,

edustajat Filatov, Rimmi ja Viitamies maa- ja metsätalousvaliokunnan jäsenyydestä,

ed. Immonen puolustusvaliokunnan jäsenyydestä ja ed. Savela puolustusvaliokunnan varajäsenyydestä,

ed. Lapintie sivistysvaliokunnan jäsenyydestä ja ed. Bryggare sivistysvaliokunnan varajäsenyydestä,

ed. Skinnari talousvaliokunnan varajäsenyydestä,

edustajat Kokkonen ja Prusti työasiainvaliokunnan jäsenyydestä ja ed. Tulonen työasiainvaliokunnan varajäsenyydestä sekä

ed. M. Koskinen ympäristövaliokunnan jäsenyydestä ja ed. Mähönen ympäristövaliokunnan varajäsenyydestä.

Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntien täydennysvaalit

toimitetaan ensi keskiviikon täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaaleja varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi keskiviikkona kello 11.

Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytävät vapautusta ed. Tuomioja Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan jäsenyydestä ja ed. Lapintie valtuuskunnan varajäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomuksia.

Anomuksiin suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että Pohjoismaiden neuvoston Suomen valtuuskunnan täydennysvaali toimitetaan ensi keskiviikon täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi keskiviikkona kello 11.

Pankkivaltuutettujen jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Paasio vapautusta pankkivaltuutettujen jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että pankkivaltuutettujen täydennysvaali toimitetaan ensi keskiviikon täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi keskiviikkona kello 11.

Valtion vakuusrahaston valtuuston jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää ed. Tuomioja vapautusta Valtion vakuusrahaston valtuuston jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että Valtion vakuusrahaston valtuuston täydennysvaali toimitetaan ensi keskiviikon täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi keskiviikkona kello 11.

Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäsenet

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntapaikkojen järjestelyä varten pyytää vapautusta ed. Piha Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto puoltaa anomusta.

Anomukseen suostutaan.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että Yleisradio Oy:n hallintoneuvoston täydennysvaali toimitetaan ensi keskiviikon täysistunnossa. Ehdokaslistat täydennysvaalia varten on vaalisäännön 19 §:n mukaan jätettävä keskuskansliaan viimeistään ensi keskiviikkona kello 11.

Uudet hallituksen esitykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentti on tänään antanut eduskunnalle hallituksen esitykset n:ot 222—227.

U-asiat

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että 14 päivänä marraskuuta 1996 päivätyllä valtioneuvoston kirjelmällä on puhemiehelle saapunut valtiopäiväjärjestyksen 54 b §:ssä tarkoitettu Euroopan unionin asia n:o U 68.

Ilmoitetaan edelleen, että puhemies on tänään toimittanut mainitun asian käsiteltäväksi suureen valiokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja talousvaliokunnan on annettava lausunto.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys vuoden 1997 veroasteikkolaiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 104/1996 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö 36/1996 vp
Lakialoite 43/1996 vp
Toivomusaloite 24/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36. Yleiskeskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi eilen pidetyssä toisessa täysistunnossa.

Yleiskeskustelussa on ed. Tennilä ed. Puhjon kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin lakialoitteeseen n:o 43 sisältyvä lakiehdotus.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön, äänestää ”jaa”; jos ”ei” voittaa, on ed. Tennilän ehdotus hyväksytty.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 134 jaa- ja 28 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 36. (Ään. 1)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitte-lyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §

Keskustelu:

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Ehdotan, että 2 § saa sen muodon, joka on lakialoitteessa n:o 43, eli että verohelpotusta ei myönnetä yli 200 000 markkaa vuodessa ansaitseville, vaan näin säästyvä miljardi käytetään työttömien ja muiden pienituloisten verotuksen keventämiseen.

Ed. **K u o p p a**: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Tennilän tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Tennilä ed. Kuopan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 43 mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Tennilän ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 150 jaa- ja 10 ei-ääntä; poissa 39. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3—5 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 105/1996 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö 37/1996 vp

Lakialoite 5, 6, 8, 12, 58, 63/1995 vp, 10, 12, 24, 36, 40, 42, 44, 47, 60/1996 vp

Toivomusaloite 34, 43, 45, 49, 50, 56/1995 vp, 17, 19, 22, 25, 36, 39, 41, 43/1996 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37. Yleiskeskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi eilen pidetyssä toisessa täysistunnossa.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohdaiseen käsittelyyn.

24 § hyväksytään keskustelutta.

26 §

Keskustelu:

Ed. **A l a - N i s s i l ä**: Arvoisa puhemies! Mietintöön liitetyn vastalauseen perusteella ehdotan, että tämä pykälä poistettaisiin, jolloin ei kiristettäisi verotusta henkilöyhtiöiden yksityiskäytön arvostuksen osalta.

Ed. **K a l l i s**: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Ala-Nissilän ehdotusta, että poistettaisiin yrittäjyyttä vaikeuttava pykälä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Kalliksen kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Ala-Nissilän ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Äänestyksessä on annettu 116 jaa- ja 47 ei-ääntä; poissa 36. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

27, 38, 39 ja 40 § hyväksytään keskustelutta.

41 §

Keskustelu:

Ed. **A l a - N i s s i l ä**: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saisi sen muodon kuin on mietintöön liitettyssä vastalauseessa, jolloin pienyrityksillä säilyisi valinnan mahdollisuus sen suhteen, luetaanko nettovarallisuuteen palkat mukaan. Tämä aiheuttaisi sen, että pykälä toimisi nimenomaan työllistävään suuntaan.

Ed. **K a l l i s**: Rouva puhemies! Kannatan ed. Ala-Nissilän ehdotusta, joka todella tarkoittaa sitä, että pienyrittäjyyttä edistetään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Kalliksen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Ala-Nissilän ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 45 ei-ääntä; poissa 39. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

42, 45, 50, 58 ja 63 a § hyväksytään keskustelutta.

Uusi 89 a §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että vastalauseen sisältämä 89 a § hyväksyttäisiin, jolloin yleishyödyllisten yhteisöjen hyväksi tehtävän talkootyön verotussääntöjä selkiytettäisiin, niin kuin eduskunnassa on laajasti hyväksytyllä aloitteella haluttu asiaa edistää.

Ed. Kallis: Rouva puhemies! Kannatan ed. Ala-Nissilän ehdotusta, joka vastaa kansanedustajien tahtoa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Kalliksen kannattamana ehdottanut, että lakiin lisättäisiin uusi vastalauseen mukainen 89 a §.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 89 a §:ää, ”jaa”; ed. Ala-Nissilän ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 39. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

93 §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 93 § saisi sen muodon kuin on mietintöön liitettyssä vastalauseessa, jolloin työmatkakustannusten vähennysoikeutta, joka on pitkään ollut ennallaan, korotettaisiin 16 000 markasta 18 000 markkaan.

Ed. Kallis: Rouva puhemies! Kannatan ed. Ala-Nissilän ehdotusta, jolla on aluepoliittista merkitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Kalliksen kannattamana ehdottanut, että 93 § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 93 §:ää, ”jaa”; ed. Ala-Nissilän ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 115 jaa- ja 45 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 37. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

95, 96, 100 ja 101 § hyväksytään keskustelutta.

105 a §

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 105 a § saisi vastalauseessa olevan muodon, jolloin kunnallisverotuksen ansiotulo-vähennystä eli kannustinvähennystä muutettaisiin niin, että voitaisiin pieni- ja keskituloisten matalapalkka-alojen verotusta keventää 500 miljoonalla markalla, niin kuin eduskunnassa laajasti on tahdottu tehdä.

Ed. Kallis: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Ala-Nissilän ehdotusta.

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 105 a § saisi sen muodon, joka on lakialoitteessa n:o 44/1996 vp 143 §:llä, mikä merkitsee sitä, että myös työttömät ja sosiaalisten tulonsiirtojen varassa elävät saisivat verovähennysoikeuden.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kuopan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Ala-Nissilä ed. Kalliksen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Ed. Kuoppa on ed. Puhjon kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin lakialoitteen n:o 44/1996 vp 143 §:n mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Ed. Ala-Nissilän ja ed. Kuopan ehdotukset ovat vastakkaisia, joten ensin äänestetään niiden välillä ja sitten voittaneesta mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Ala-Nissilän ja ed. Kuopan ehdotusten välillä.

Ed. Ala-Nissilän ehdotus ”jaa”, ed. Kuopan ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 15 ei-ääntä, 16 tyhjää; poissa 37. (Ään. 7)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Ala-Nissilän ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Ala-Nissilän ehdotuksesta mietintöä vastaan.

Mietintö ”jaa”, ed. Ala-Nissilän ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 48 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 38. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

108 § hyväksytään keskustelutta.

Uusi 127 a §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ed. A u l a : Arvoisa puhemies! Mietinnössä olevan vastalauseen perusteella ehdotan, että tuloverolakiin lisätään uusi 127 a § otsikolla Kotitalouden työllistämistä vähennys. Tämän mukaan verovelvollinen saisi vähentää tuloverosta 30 prosenttia palkkauskustannuksista, joita hänellä on ollut kotitalouden teettämästä hoivatyöstä sekä kotitalous- ja kunnostustyöstä. Tämä vähennys toisi uusia työpaikkoja sekä helpottaisi perheiden arkipäivää.

Ed. K a l l i s : Rouva puhemies! Kannatan työllisyyttä lisäävää ed. Aulan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aula ed. Kalliksen kannattamana ehdottanut, että lakiin lisättäisiin uusi vastalauseen mukainen 127 a §.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 127 a §:ää, ”jaa”; ed. Aulan ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 45 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 41. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

130 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen 15, 16 ja 91 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

**3) Hallituksen esitys vuonna 1997 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoi-
tusta koskevaksi lainsäädännöksi**

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 170/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 28/1996
vp
Lakialoite 27, 46, 59/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 28. Viime keskiviikon ensimmäisessä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien ensimmäisen lakiehdotuksen 19, 62 ja 64 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, toisen lakiehdotuksen 36 ja 39 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kolmannen lakiehdotuksen 96, 133 ja 136 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä neljännen lakiehdotuksen 1, 2 ja 62 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän viidennen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §

Keskustelu:

Ed. **Huuhtanen**: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 1 § saisi II vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. **Lämsä**: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Huuhtasen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Keskustelussa on ed. Huuhtanen ed. Lämsän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Huuhtasen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies:
Äänestyksessä on annettu 112 jaa- ja 47 ei-ääntä, 2 tyhjää; poissa 38. (Ään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

2 §

Keskustelu:

Ed. **Huuhtanen**: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 2 § saisi II vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. **Lämsä**: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Huuhtasen tekemää ehdotusta.

Ed. **Kuoppa**: Arvoisa puhemies! Ehdotan I vastalauseen mukaisesti, että 2 § poistettaisiin, mikä merkitsisi sitä, että eläkeläisiltä poistettaisiin 3 pennin ylimääräinen sairausvakuutusmaksu.

Ed. **Puhjo**: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kuopan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Keskustelussa on ed. Huuhtanen ed. Lämsän kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytäisiin II vastalauseen mukaisena.

Ed. Kuoppa on ed. Puhjon kannattamana ehdottanut, että pykälä poistettaisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies:
Ensin äänestetään pykälän sisältöä koskevasta ed. Huuhtasen ehdotuksesta mietintöä vastaan ja sitten pykälän poistamista koskevasta ed. Kuopan ehdotuksesta mietintöä vastaan sellaisena, miksi se on edellisessä äänestyksessä muodostunut.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Huuhtasen ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Huuhtasen ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Äänestyksessä on annettu 108 jaa- ja 48 ei-ääntä,
1 tyhjää; poissa 42. (Ään. 11)

Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt
mietinnön.

2) Äänestys ed. Kuopan ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Kuopan ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Äänestyksessä on annettu 105 jaa- ja 19 ei-ääntä,
27 tyhjää; poissa 48. (Ään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

3 §

Keskustelu:

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 3 § saisi II vastalauseen mukaisen muodon.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. HUUHTASEN tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Keskustelussa on ed. HUUHTANEN ed. LÄMSÄN kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. HUUHTASEN ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 48 ei-ääntä;
poissa 40. (Ään. 13)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

4 §

Keskustelu:

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 4 § saisi II vastalauseen mukaisen muodon, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että

sosiaaliturvamaksut kohtelisivat pienyrityksiä ja keskiuuria yrityksiä paremmin kuin tähän saakka ja vaikuttaisivat työllisyyteen edullisesti.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. HUUHTASEN tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Keskustelussa on ed. HUUHTANEN ed. LÄMSÄN kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksytäisiin II vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. HUUHTASEN ehdotus ”ei”.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Äänestyksessä on annettu 113 jaa- ja 48 ei-ääntä;
poissa 38. (Ään. 14)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

5 ja 6 §, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien kuudennen lakiehdotuksen 59 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, seitsemännen lakiehdotuksen 59 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike, kahdeksannen lakiehdotuksen 36 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä yhdeksännen lakiehdotuksen 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 189/1996 vp

Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 29/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 29. Viime keskiviikon ensimmäisessä täysistunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1. lakiehdotuksen 20, 22 a, 23, 25, 25 a, 25 b, 26, 30 a, 30 b, 31, 32, 32 a, 39 b, 42 b, 45, 74 c, 79 ja 91 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta ryhtyy 2. lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Lakiteksti

Keskustelu:

Ed. Kuoppa: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 2. lakiehdotuksen lakiteksti saisi sen muodon, mikä sillä on valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa. Se merkitsee sitä, että kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus lopetetaan.

Ed. Huuhtanen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kuopan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kuoppa ed. Huuhtasen kannattamana ehdottanut, että lakiteksti hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kuopan ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 47 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 44. (Ään. 15)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

3. lakiehdotuksen 1, 1 a, 2—8, 8 a, 10 ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

4. lakiehdotuksen 14, 15 a, 15 b, 15 d, 15 g, 16—18, 21, 29, 30, 32, 32 a, 34 a, 37 ja 38 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

5. lakiehdotuksen 1, 8, 9, 9 a, 9 b ja 17 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

6. lakiehdotuksen 1, 2 ja 5 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

7. lakiehdotuksen 1 ja 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

8. lakiehdotuksen 8, 9 ja 11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

9. lakiehdotuksen 18 ja 27 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

10. lakiehdotuksen lakiteksti, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

11. lakiehdotuksen 1 ja 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

12. lakiehdotuksen 1 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

13. lakiehdotuksen 4 a ja 8 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

14. lakiehdotuksen 3 ja 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

15. lakiehdotuksen 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1994

Ainoa käsittely

Kertomus 7/1995 vp

Perustuslakivaliokunnan mietintö 6/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 6.

Keskustelu:

Ed. M. Pohjola: Arvoisa puhemies! Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1995 ansaitsisi tietysti monelta osin eri oikeustapausten johdosta ja niissä otettujen kannanottojen vuoksi kommentteja, mutta haluan tässä kiinnittää erityisesti huomiota yhteen seikkaan, joka merkitsee oikeuskulttuurin muutosta suomalaisessa yhteiskunnassa ja johon eduskunnan oikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota. Minusta on paikallaan, että se nimenomaan täällä eduskunnassa myöskin todetaan,

nimittäin se, miten perus- ja ihmisoikeudet on otettu käyttöön suomalaisessa oikeuskäytännössä.

Aikaisemminhan näitä oikeuksia on pidetty suomalaisessa oikeuselämässä ikään kuin politiikkaan kuuluvana asiana, mutta tämä kulttuuri alkoi muuttua 1980-luvulla, ja Suomen liityttyä Euroopan ihmisoikeussopimukseen 1990 alkoivat tuomioistuimet jo perusteluissaan käyttää perus- ja ihmisoikeussopimusten määräyksiä ja oikeusohjeita. Voidaan sanoa, että virallisesti tämä uusi suuntaus tuli laillistettua, kuten oikeusasiamies toteaa, vuoden 1995 alusta voimaan tulleen perusoikeusudistuksen yhteydessä.

Mitä tämä käytännössä suomalaisessa oikeuselämässä oikein merkitsi? Itse asiassa se merkitsi tavallaan paluuta 1500-luvun tuomarinohjeitten soveltamiseen, näiden tuomarinohjeitten, jotka aina ovat olleet suomalaisessa lakikirjassa suomalaisten tuomareiden oikeusohjeina mutta jotka pikemminkin ovat ehkä jääneet kuriositeeteiksi ilman todellista oikeusvoimaa. Nyt ne on sitten uudestaan otettu esille ihmisoikeussopimusten käyttöönoton myötä. Tuomarinohjeissa muun muassa todetaan, että mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei saata olla lakikaan. Sama henki heijastuu juuri eurooppalaisesta oikeusajattelusta, joka on kirjoitettu ihmisoikeussopimuksiin.

Tämä merkitsee käytännössä sitä, että tuomioistuimet eivät enää pelkäästään tuijota lain kirjaimen tehdessään yksityiskohtaisia ratkaisuja, vaan pyrkivät ottamaan huomioon koko lain osana oikeusjärjestelmää ja tulkitsemaan asiaa tältä pohjalta.

Summa summarum: Voidaan sanoa, että tässä suhteessa on todella tapahtunut merkittävä ajattelutavan muutos ja eurooppalainen oikeus Suomen liityttyä Euroopan yhteisön jäseneksi on yhä vahvemmin saanut jalansijaa myös suomalaisessa oikeuskäytännössä ja tuomioistuinsovellutuksessa.

Ed. M. M a r k k u l a : Arvoisa puhemies! Oikeusasiamies on perustuslakivaliokunnalle liittännyt mukaan myös ansiokkaan muistion, jossa yhtenä asiana on kantelun kohteen kuuleminen. Sen johdosta haluaisin todeta muutaman näkökohdan.

Ensinnäkin, aivan oikein vahvasti tässä korostetaan, että oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon tärkeimpiä periaatteita on asianomaisen oikeus tulla kuulluksi. Kanteluissa voi kuitenkin luonnollisesti olla

runsaastikin tapauksia, joissa itse kantelun kohteena on esimerkiksi kunnan tekemä päätös tai kunnan noudattama hallintokäytäntö, mutta todellinen tai välillinen kohde on joku henkilö tai jotkut henkilöt, joiden toiminta kantelussa asetetaan kyseenalaiseksi. Tämän johdosta tuon kaksi näkökohtaa esille: Ensinnäkin, välillisesti kantelun kohteena olevia henkilöitä on kuultava. Näin ei aina ole tapahtunut. Toiseksi, tällaisessa tapauksessa tiedotusvälineet voivat omalla uutisoinnillaan saattaa kyseiset henkilöt arveluttavaan valoon, vaikka itse kantelua ei vielä olisikaan ratkaistu. Mielestäni on erittäin tärkeää, että oikeusasiamies kiinnittäisi riittävästi huomiota myös tällaiseen kantelun todelliseen tai välilliseen kohteena olevien henkilöiden oikeusturvanäkökohtaan. Tätä kautta todella tämä kohta, kantelun kohteen kuuleminen, saisi vahvan lisäsisällön.

Lausunnossaan oikeusasiamies vielä toteaa, että vaikka asianosaista ei erikseen kuultaisikaan, hänelle on kuitenkin varattava tilaisuus reagoida asiassa kertyneen aineiston johdosta. Pidän tärkeänä, että aina, kun suinkin on mahdollista, asianosaisia todella kuullaan ja aineisto saatetaan heille riittävän ajoissa tietoon, jotta he voivat todella tähän kanteluun reagoida ja tietävät, mitä kaikkea heistä todetaan, miten heistä julkisuuteen kerrotaan.

Ed. V i s t b a c k a : Arvoisa puhemies! Tässä kertomuksessa on käsitelty lukuisia mielenkiintoisia tapauksia, joista voisi tietysti analysoida omia näkemyksiään.

Mutta kun eduskunnan oikeusasiamies on täällä itse paikalla, olen kiinnittänyt huomiota siihen, että toistuvasti on kanteluja vangin pitämisestä käsirautoissa oikeudenkäynnin aikana. Tämäkin tapaus, joka tähän vuosikertomukseen on otettu, osoittaa sen, että kyse on ollut todella vaarallisesta ja karkaamisherkästä vangista eli sellaisesta henkilöstä, joka pyrkii pääsemään karkuun aina silloin, kun on mahdollista.

Arvoisa puhemies! En tiedä, onko se mahdollista, mutta tietysti olisi mielenkiintoista kuulla siitä, onko eduskunnan oikeusasiamies harkinnut nimenomaan tämän asian osalta, mikäli kansainväliset säännökset ja muut eivät sido, että tätä voitaisiin edes lieventää. Tässäkin tapauksessa kärjäjuomari on ainoastaan saanut huomautuksen, mutta joskus tuntuu hieman epäoikeudenmukaiselta tämän tyylinen menettely, kun tietää ne käytännön vaikeudet, mitkä siellä kärjäsalissa monta kertaa ovat.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, johon haluaisin nyt kiinnittää huomiota, kun oikeusasiamies on tällä paikalla, on lasten huostaanotto ja myös henkilöiden eristäminen lähinnä mielisairaalatyypisiin laitoksiin. Usein näistä kannelaan ja vaarana on nimenomaan se, että päätös tulee liian myöhään. Lasten olosuhteet ovat ehkä lähes vakiintuneet. Taas joissakin tilanteissa tuntuu kohtuuttomalta, että jonkun ulkopuolisen ilmoituksista henkilö eristetään ja hän joutuu olemaan esityksissä siellä hyvin pitkään, ennen kuin päätös tulee.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kyllä täytyy jättää seuraavalla kerralla pyrkimättä eduskuntaan, kun alkaa kompastella puhujakorokkeen portaissa. Eikä se ollut mikään ensimmäinen vahinko. Monta kertaa on meinannut käydä samalla tavalla aikaisemminkin.

Arvoisa puhemies! On sanottu, että Suomi on oikeusvaltio. Kaikki on niin suhteellista, mutta voin kirkkain silmin ja elämäkokemuksen perusteella väittää, että Suomi ei ole oikeusvaltio. Kaikkea muuta! Mutta ei tältä maapallolta löydy varmaan sellaista valtiota, joka täyttäisi nämä kriteerit.

Eduskunnan oikeusasiamies on tietyllä tavalla oikea henkilö näkemään tämän asian, kun hän katselee niitä kanteluita, joita eduskunnan oikeusasiamiehelle maakunnasta tulee. Siellä on varmasti syvällisesti ajateltuna hyvin suuri kirjo näkyvissä siitä epäoikeudenmukaisuudesta, jota yhteiskunnassa tapahtuu niin virkamiesten kuin tuomioistuinten ja erilaisten muiden oikeusistuinten sekä virastojen taholta yksityisten ihmisten, erityisesti varakkaiden, oikeudenkäynneissä vähemmän varakasta ja suojatonta kohtaan. Kuitenkin eduskunnan oikeusasiamiehen mahdollisuudet vaikuttaa oikeudenmukaisuuden tai mieluummin sanottuna oikeudettomuuden tilaan ovat varsin vähäiset. Häneltä puuttuvat instrumentit.

Eduskunnan oikeusasiamies pystyy huomauttamaan, varoittamaan virkamiestä, asettamaan virkasyytteesen jne., mutta eduskunnan oikeusasiamieheltä puuttuvat instrumentit järkkyyneen oikeudellisen tilan palauttamiseksi. Tämän olen nähnyt monta kertaa omissakin kokemuksissani.

Erään aikaisemman oikeusasiamiehen aikana oli tapaus, jossa eräs kaupunki ei suostunut toteuttamaan ja palauttamaan tontin laidalla olevaa epäoikeudenmukaista tilaa oikeudenmukaiseksi korkeimman oikeuden päätöksestä huolimatta, ja kun siitä sitten kanneltiin oikeusasia-

miehelle, oikeusasiamies oli myös voimaton. Hän tiesi, että nyt on vääryys kysymyksessä, mutta mitäpä tehdä? Tämä oikeusasiamies kuitenkin omasi oikean poliittisen jäsenkirjan. Hän otti samaa jäsenkirjaa edustavaan kaupunginjohtajaan yhteyttä tuossa kaupungissa, ja asia korjattiin. Hän oli fiksu oikeusasiamies. Hän soitti ja sanoi, että laittakaa nyt tämä asia kuntoon, kun on selkeästi vääryys tässä tapahtunut, vaikka hänellä tähän asiaan nyt ei ole instrumenttejakaan.

Mutta tämä osoittaa vain sitä, että oikeusasiamieheltä puuttuvat instrumentit järkkyyneen oikeustilan palauttamiseksi tai oikeudenmukaisen tilan saattamiseksi voimaan. Hän saattaa vain antaa varoituksia, tietenkin asettaa syytteesenkin, mutta mielestäni instrumentti oikeusasiamiehellä pitäisi olla esimerkiksi siinä tapauksessa, että jokin vahvassa asemassa oleva viranomainen tai instituutio, kunta tai kaupunki ei halua piruuttaan suostua toteuttamaan oikeuden tarkoittamaa tilaa. Silloin eduskunnan oikeusasiamiehellä pitäisi olla suora oikeus ilman mutkia määrätä tämä asia toteutettavaksi ja heti. Silloin voidaan puhua siitä, että ihmisten oikeudenmukaiset vaatimukset toteutetaan. Heitä ei paljonkaan kiinnosta se, jos jollekulle virkamiehelle annetaan varoitus, huomautus tai jotakin tällaista.

Eduskunnan oikeusasiamiehen virasto on varmasti tällä hetkellä ihmisiä lähempänä kuin oikeuskanslerin virasto, ja se johtuu edellisestä oikeusasiamies Södermanista, joka oli hyvin ihmisläheinen. Varmasti sitä on nykyinenkin. Hänestä on vain lyhyempiaikaisia kokemuksia. Se merkitsee myös sitä, että oikeusasiamiehen virastoon hyvin herkästi tulee tällaisia kanteluita, koska katsotaan, että siellä on inhimillisempi kohtelu, sieltä saatetaan saada jotakin apuakin näihin asioihin. Tietysti se on hyvä, mutta se ruuhkauttaa oikeusasiamiehen viraston. (Ed. Kekkonen: Asiaan!) — Anteeksi, että asiaan vai? Tulen juuri asiaan, ed. Kekkonen.

Minä huomautan eräästä tässä mietinnössä olevasta seikasta. Asiahan ei voi olla niin kuin siellä etusivulla annetaan ymmärtää, että ihmiselle on tärkeää, että hän saa oikeusasiamiehen virastosta päätöksen, ettei sillä niinkään väliä ole, mikä sen päätöksen sisältö on. Tämä näkemys, jos sen lukee tuosta nyt väärin tai oikein, on tietysti väärä. Se on vähän sama asia kuin joku ajattelisi, että kunhan vain saa eduskunnasta joulukortin, ei sillä väliä ole, kuka sen on allekirjoittanut vai onko siinä allekirjoitusta lainkaan.

Kyllähän ihminen tietysti odottaa itselleen myönteistä päätöstä eduskunnan oikeusasiamieheltä, mutta sieltä harvoin sellaista tulee, kun katsoo loppulitatioita eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksissä. Siellä ovat samat fraasit ja sitten päätös. — Kyllä minä kellon tunnen, ed. Kekkonen. Jos minulle siitä joku huomauttaa, se on puhemies. Hoitakaa te oma kellonne vain kuntoon.

Mutta lähdän edelleen siitä, että tärkeintä olisi se, että eduskunnan oikeusasiamies saisi enemmän instrumentteja ja enemmän valtaa myös oikeudenmukaisen tilan palauttamiseksi, eikä pelkästään niin, että lähetetään kauniita kirjeitä, joissa todetaan, että te olette ihan oikeassa mutta valitettavasti emme voi mitään. Varmasti oikeusasiamieskin ymmärtää, että sellaiset kirjeet, joissa näin todetaan, eivät lämmitä ketään.

Edustajat Vuorensola ja Karjula merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Käsittelen asiaa pelkästään kantelun kohteen, siis virkamiehen näkökannalta. Perustuslakivaliokunnan mietinnön liitteessä n:o 1 sivulla 7 eduskunnan oikeusasiamies kirjoittaa seuraavasti: "OA:lle tehdyssä kantelussa on yleensä kysymys virkamiehen lainvastaiseksi tai virheelliseksi väitetyn menettelyn tutkimisesta. Kantelun kohteen" — siis virkamiehen — "oikeudellinen asema rinnastuu siten rikoksesta epäillyn asemaan. OA:n julkisesti esittämä arvostelu on virkamiehelle siinä mielessä ankara seuraamus, ettei siihen esimerkiksi voi hakea muutosta."

Siis oikeusasiamiehen päätöksestä ei voi hakea muutosta taikka valittaa, vaikka käytännössä tämän päätöksen tekee vain yksi henkilö. Virkamiehen saama huomautus tai varoitus on varmasti paljon ankarampi kuin jokin sakkorangaistus muille ihmisille. Varoitus voi tuhota kerralla virkamiehen työuran. Hän saattaa sopivan tilaisuuden tullen saada vaikkapa potkut virastaan tästä varoituksesta johtuen. Eduskunta valvoo hyvin tarkasti, kuinka kaikessa tuomitsemisessa pitäisi olla valitusoikeus, mutta omista virkamiehistään, tarkoittaa siis Suomen virkamiehistä, se ei näytä olevan huolissaan.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä asiasta on mainittu yhdessä kuivakkaassa lauseessa. Eivät kaikki virkamiehet ole kaiken pahan lähtökohtia, byrokraatteja, joita voi tai pitää kohdella

kuinka tahansa. Virkamiehet yleensä tekevät hyvää ja tärkeää työtä, esimerkiksi palomiehet, sairaanhoitajat, puolustusvoimien virkamiehet ja tietenkin kaikki muutkin virkamiehet heitä nyt enempiä yksilökohtaisesti erittelemättä.

Samassa liitteessä sivulla 8 kirjoittaa eduskunnan oikeusasiamies seuraavaa: "Ongelmaksi on koettu se, että OA:n kirjallisesti tai suullisesti kuulemien henkilöiden prosessuaalinen asema on kokonaan sääntelemättä. Tämä merkitsee oikeudellista epävarmuutta esimerkiksi siinä, mikä kantelun kohteena olevan virkamiehen totuudessa pysymisvelvollisuus on missäkin kuulemistilanteessa, ts. milloin hän antaa OA:lle tietoja pelkästään virkamiehenä ja milloin taas virkariikoksesta epäiltynä henkilönä."

Virkamiehen olisi pysyttävä totuudessa. Tietenkin tämä on aivan kohtuullista, mutta onko se kohtuullista näissä kantelutapauksissa? Siis virkamiehen on pysyttävä totuudessa, vaikka hän voi saattaa itsensä syytteen ja siis rangaistuksen vaaraan. Tämä on varmaan vastaan kaikkia ihmisoikeussäännöksiä, ja jos ei olisi kysymys suomalaisista virkamiehistä, siis meidän omista kansalaisistamme, useat asiantuntijat olisivat nostaneet oikeusturvan puutteesta kovan äläkän.

Johtuukohan tästä kaikesta edellä kerrotusta se vanha sanonta, kun virkamiehet ovat muita huonommassa asemassa oikeusturvakysymyksissä, joka kuuluu: "Virkamiehen tulee olla rehellinen muttei hänen tule olla tyhmä." Ehkä tästä johtuen aina silloin tällöin jotakin on jäänyt kertomattakin näihin kysymyksiin.

Arvoisa puhemies! Ei niin paha, ettei jotakin hyvääkin. Onneksi eduskunnan oikeusasiamies on tähän asiaan kiinnittänyt huomiota. En tarkoita virkamiehen rehellisyyteen taikka tyhmyyteen vaan siihen, että myös virkamiehen oikeudellinen asema tulisi kohtuullisesti turvata. Hän on esittämässä asiaan muutoksia, jotka tulisi yksilöidä lain tasolla. Tästä selkeästä kannanotosta on syytä kiittää eduskunnan oikeusasiamiestä.

Itse olen kiinnittänyt samaan asiaan huomiota vuosi sitten, kun nykyistä oikeusasiamiestä valittiin. Näyttävät nämä asiat jollakin lailla edistyvän, vaikka liikettä ei aina niin helposti huomaa. Olisin kuitenkin toivonut, että perustuslakivaliokuntakin olisi ottanut asiassa edellä mainittua enemmän kantaa.

Ensimmäinen varapuhemies:
Asian käsittely keskeytetään.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistai-
na kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 13.54.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio
